

Fecha. 10 de junio de 2013
Autor/es de la ficha. Àngels Creus Tué-bols
Nombre genérico. Civil. Doméstico.
Nombre del objeto. Escritorio con alacena.
Estilo. Barroco.
Datación. Siglo XVIII.
Lugar de construcción. Cataluña.
Calidad. Buena.
Medidas totales. 210 x 120 x 70 cm.
Materiales. Macizo de nogal como madera principal. Madera de álamo en interiores. Metal para los escudetes de las cerraduras y tiradores. Hierro para las bisagras y clavos.
Sistema de construcción. Se estructura en dos cuerpos a partir de tablas ensambladas. Cuerpo superior construido sin fondo, con tablas acopladas a media madera en T. Tablero superior con dos tablas clavadas en horizontal a los costados y trasera. Puertas de bastidor y paneles, ambas articuladas mediante dos bisagras planas clavadas. Balaustres ensamblados al plafón inferior y al bastidor de la puerta. Uniones de los marcos reforzadas por clavijas. Costados en una sola tabla con moldurado inferior directo y moldura vertical clavada a una trasera integrada por dos tablas en horizontal. Costados del cuerpo inferior contruados con dos tablas en vertical. Estantes interiores y entrepaños del frontis ensamblados a los costados. Tapa sujeta por tres bisagras planas clavadas. Cajones ensamblados mediante tres colas de milano entre costados y frontis, y otras tres entre costados y trasera con el fondo clavado. Zócalo claveteado a la estructura.
Técnicas decorativas. Moldurado. Torneado.
Descripción. Mueble construido en dos cuerpos en madera maciza de nogal, alacena y escritorio.
La alacena se estructura en tablas para formar un cuerpo contenedor en forma rectangular con el frontis cerrado por dos puertas articuladas mediante bisagras de hierro. El marco de cada puerta ensambla dos bastidores, el superior con balaustres al aire y el inferior con el correspondiente panel. Un tirador de botón torneado de madera facilita la apertura para descubrir un interior sin fondo, seccionado por tabica central con estante entrecruzado. La silueta de los dos costados perfila una moldura directa en el extremo inferior y otra vertical clavada a la trasera.
El cuerpo del escritorio se forma a partir de las tablas de gran altura que estructuran los costados. El frontis luce la tapa inclinada del escritorio con los seis entrepaños que establecen los registros de los cinco cajones. La tapa encierra un interior compartimentado por dos estantes en horizontal, se sujeta por bisagras y centra el escudete de la cerradura. El primer cajón, de menor altura, comparte registro con los tiradores de los dos listones extraíbles que lo flanquean y soportan la tapa abierta. Los demás cajones exhiben un frontis a lo ancho y el inferior es más alto. La tapa y los cajones se perfilan con la moldura característica de pico de ganso. El zócalo que contornea el bajo del cuerpo muestra el canto superior moldurado en caveto.
Estado de conservación. Bueno.
Restauraciones. Puntuales reintegraciones en la madera. Las dos tablas del tablero superior de la alacena, el zócalo, los escudetes de las cerraduras y los tiradores de asa del escritorio son posteriores a su construcción.
Estudio. La Jornada de Estudio del Mueble se convoca en Clavell&Morgades. El anticuario Sergi Calvell nos presenta este atractivo ejemplar setecentista catalán de uso doméstico procedente de una casa acomodada barcelonesa.
Se trata de un interesante mueble multifuncional que permite acomodar en una sola pieza tres de las necesidades básicas de una familia: guardar la comida aireada, custodiar los documentos importantes de los propietarios y preservar la ropa de la casa.
Como tipología de mueble es oportuno utilizar la palabra alacena, por tratarse del nombre que recibe en otras zonas españolas. *Armari de rebost* si atendemos a la traducción del diccionario de la lengua catalana. No obstante, en la documentación antigua el modelo de escritorio cómodo que incorpora un armario como cuerpo superior, se denomina *escriptori llibreria* o *escriptori canterano*. Así como el modelo de escritorio cómodo,

pero incrementa la altura acostumbrada de las tablas de los costados, como también de la tapa y además incorpora un cajón.
La zona de la madera del tablero interior donde se sujetan las bisagras de la tapa se ve intervenida. Una tira de madera a lo largo de la tabla sustituye a la original, así como se observan reintegraciones en la madera que coincide alrededor de las bisagras de la propia tapa, seguramente fruto de forcejar para abrirla. El interior se utilizaba para guardar los documentos importantes de la casa bajo llave. La tapa abatible, al contrario de lo que generalmente pensamos, no se usaba como soporte para escribir encima, solamente se utilizaba para manejar los documentos dado que su sostenibilidad tampoco lo permitía.
El modelo estándar de cómoda tradicional catalana ofrece una distribución de cuatro registros, tres a lo largo y el primero compartimentado en dos. En este caso son cinco los cajones, todos a lo largo, destacando el superior y el inferior en diferentes alturas. Se ensamblan con grandes colas de milano y los interiores se construyen en madera de álamo como corresponde por periodo y lugar de construcción. Los fondos se elaboran con gruesas tablas equiparables a las del exterior del mueble lo que le confiere una apariencia contundente que evidencia su gran peso. El zócalo que contornea el bajo de

a su época de construcción. Los clavos de hierro que fijan las bisagras de las dos puertas enclavados a la madera no se observan manipulados. Los balaustres torneados que permiten el airoo elevado del interior, lucen la cara interna rascada o aplanada como si algún elemento interior hoy perdido no permitiera el espacio de su contorno. Todos los balaustres son de factura manual y se trabajan con la misma madera que el resto de la alacena. El uso de la alambra era otro método utilizado que también permitía el airoo. Destaca el cuerpo del escritorio que asume una gran altura manteniendo unas adecuadas proporciones. Sigue el patrón constructivo habitual de la tipología compuesta,

pero incrementa la altura acostumbrada de las tablas de los costados, como también de la tapa y además incorpora un cajón.
La zona de la madera del tablero interior donde se sujetan las bisagras de la tapa se ve intervenida. Una tira de madera a lo largo de la tabla sustituye a la original, así como se observan reintegraciones en la madera que coincide alrededor de las bisagras de la propia tapa, seguramente fruto de forcejar para abrirla. El interior se utilizaba para guardar los documentos importantes de la casa bajo llave. La tapa abatible, al contrario de lo que generalmente pensamos, no se usaba como soporte para escribir encima, solamente se utilizaba para manejar los documentos dado que su sostenibilidad tampoco lo permitía.
El modelo estándar de cómoda tradicional catalana ofrece una distribución de cuatro registros, tres a lo largo y el primero compartimentado en dos. En este caso son cinco los cajones, todos a lo largo, destacando el superior y el inferior en diferentes alturas. Se ensamblan con grandes colas de milano y los interiores se construyen en madera de álamo como corresponde por periodo y lugar de construcción. Los fondos se elaboran con gruesas tablas equiparables a las del exterior del mueble lo que le confiere una apariencia contundente que evidencia su gran peso. El zócalo que contornea el bajo de

BIBLIOGRAFÍA
Josep Mainer. *El mueble català*. Barcelona. Ed. Destino, 1976.
Josep Mainer. *Vuit angles de mobili català*. Col·lecció Nissaga n.10. Rafael Dalmau, Editor, Barcelona, 1989.
Mueble Català. catàlegue exposició. Barcelona. Electa, Generalitat de Catalunya, 1994.
Josep Mainer. *Diccionari dels oficis del mobili i de l'interiorisme*. Generalitat de Catalunya. Barcelona 1999.
Mónica Piers. *Robert Mueses. El Mueble a Catalunya, l'espai domèstic del Gòtic al Modernisme*. Fundació Caixa Manresa, Angle Editorial, Barcelona, 1995.
Mónica Piers. *Miquel, Audàcia i Delicadesa, el Mueble de Torrella de Montgrí i l'època 1770-1800*. Fundació Mascorot. Torrella de Montgrí, 2008.
Optimall, consultes lingüístiques <http://www.l4.gencat.cat/l4c/Optimall/index.html> Generalitat de Catalunya gencat.cat

Localizaciones interiores.
Barcelona. Colección particular
Localización actual.
Barcelona. Clavell&Morgades Antiguitats ■

Data. 10 de juny de 2013.

Autor de la fitxa. Àngels Creus Tuebols.

Nom genèric. Civil. Domèstic.

Nom de l'objecte. Escriptori amb armari rebost.

Estil. Barroc.

Datació. Segle XVIII.

Lloc de construcció. Catalunya.

Qualitat. Bona.

Mides totals. 210 x 120 x 70 cm.

Materials. Massís de noguera com a fusta principal.

Fusta d'alba per als interiors. Metall per als escuts dels panys i tiradors.

Ferro per a les frontisses i claus.

Sistema de construcció. S'estructura en dos cossos a partir de posts emmetxats.

Cos superior construït, sense fonadura, en posts encaixats a mitjanassa amb retall.

Tauler superior en dues posts clavades en horitzontal als costats i al darrere.

Portes emplaonades, ambdues articulades mitjançant dues frontisses planes amb claus endinsats.

Balustres emmetxats al plató inferior i al bastí de la porta.

Unions del marc reforçats per clavells.

Costats en una sola post amb motllurat inferior directe i motllura vertical clavada al darrere, integrats per dos posts verticals.

Costats del cos inferior construïts per dues posts en vertical.

Prestages interiors i travesses del frontis emmetxats als costats.

Tapa subjecta per tres frontisses planes fixades per claus endinsats.

Calaixos emmetxats per tres cues d'oronella entre costats i frontal i altres tres entre costats i darrere amb la fonadura clavada.

Sòcol clavat a l'estructura.

Tècniques decoratives. Motllurat. Tornejat.

Descripció. Mòble construït en dos cossos en fusta massissa de noguera, armari i escriptori.

L'armari s'estructura en posts per formar un buc contenedor en forma rectangular i frontis tancat per dues portes subjectes amb frontisses de ferro fixades per claus endinsats.

El marc de cada porta encadella dos bastigs, el superior amb un seguit de balustres a l'aire i l'inferior amb el corresponent cassetó.

Un tirador de botó tornejat de fusta facilita l'obertura per descobrir un interior sense fonadura, seccionat per tapenall central amb prestatge entrecreuant.

La silueta dels costats perfila una motllura directa a l'extrem inferior i altra vertical clavada al darrere.

El cos de l'escritori es forma a partir de les posts de gran alçada que estructuraven els costats.

El frontis llueix la tapa abatent a tall de pupitre de l'escritori amb els sis travessers que estableixen els registres dels cinc calaixos.

La tapa tanca un interior compartimentat per dos prestages en horitzontal, es subjecta per frontisses i centra l'escut del panys.

El primer calaix, menys alt, comparteix registre amb els tiradors dels dos llistons extraïbles que el flanquegen i presten suport a la tapa oberta.

Els demés calaixos exhibeixen un frontis a tota amplada i l'inferior, una major alçada.

La tapa i els calaixos es perfilen amb la motllura característica de bec d'oca.

La socolada que contorneja el baix del cos mostra el cantell superior motllurat en cavet.

Estat de conservació. Bo.

Restauracions. Puntuals reintegracions de fusta.

Les dues posts del tauler superior de l'armari rebost, la socolada, els escuts dels panys i els tiradors de nansa de l'escritori són posteriors a l'obra del mòble.

Estudi. La Jornada per a l'Estudi del Mòble es convoca a la botiga Clavell & Morgades.

L'antiquari Sergi Clavell ens presenta aquest atractiu exemplar setecentista català d'ús domèstic procedent d'una casa benestant barcelonina.

Es tracta d'un interessant mòble multifuncional que permet acomodar en una sola peça tres de les necessitats bàsiques d'una família: guardar el menjar aïrat, custodiar els documents importants dels amos i preservar la roba de la casa.

Com a tipologia mòble escau anomenar-lo alacena, per ser el nom que rep en altres indrets espanyols.

Armarí de rebost si atenem a la traducció del diccionari de la llengua catalana.

No obstant això, a la documentació antiga, el model d'escritori calixerà que incorpora un armari com a cos superior, s'inscriu *escritori libreria* o *escritori canterano*.

Així com el tipus d'escritori calixerà conegut a l'actualitat a l'àmbit de l'antiquariat amb la paraula *canterano*, s'anota escriptori sense més definició.

Raió que crea certa confusió a l'hora de definir aquestes tipologies compostes.

El mòble que estudiem substitueix el propòsit de libreria per guardar llibres pel de rebost per guardar menjar, per tant l'anomenem escriptori amb armari rebost, en castellà *escritorio con alacena*, considerant-lo com una tipologia molt poc habitual a Catalunya, per la qual cosa més interessant i excepcional, que rep la influència de models d'altres llocs de la península.

El format d'escritori amb tapa en pla inclinat, o a tall de pupitre, damunt un buc de calaixos, el *bureau anglois*, apareix a Anglaterra a finals del segle XVII i arriba a Catalunya al voltant de 1730, quan comença a propagar-se la idea del nou ordre que ofereixen els calaixos de la calaixera al simplificar i millorar la disposició de la roba i les pertinències personals que s'hi guarden i definint-se aquest model compost d'escritori calixerà com una tipologia que arrela amb força a les nostres terres.

L'exemplar que estudiem es construeix en fusta de noguera sense més decoració que el lluint del propi llustre de la seva vistosa veta.

El motllurat convex en bec d'oca que contorneja els calaixos i la tapa esdevé un altre signe que caracteritza aquests models catalans.

Altres exemplars coetanis també solen afegir a la decoració marqueria d'embotit per combinar elements representats en fusta de boix, ja sigui en massís o en elegants treballs perfilats en fillet.

Els costats del cos de l'armari mostren una silueta amb l'extrem inferior motllurat directament en el sobresortit de la mateixa post, sense afegir-la com semblaria lògic per abaratar fusta.

L'altra motllura vertical si es presenta sobrepasada clavada a la testa del darrere.

Les dues posts que formen el tauler revelen marques del pas de la serra

cinta en un tall mecànic posterior a l'època de l'obra.

Els claus de ferro que fixen les frontisses de les dues portes endinsats a la fusta no s'observen manipulats.

Els balustres tornejats que permeten l'aïreig enlairat de l'interior llueixen la cara interna fregada o aplanada, com si algun element interior avui perdut no permetés el lloc del seu contorn.

Tots els balustres són de factura manual i es treballen amb la mateixa fusta antiga que la resta de l'armari.

L'ús de la xarxa de filferro era un altre mètode utilitzat que igualment permetia l'aïreig.

Destaca el cos de l'escritori, que assumeix una gran altura mantenint unes adequades proporcions.

Segueix el patró constructiu habitual de la tipologia composta, però incrementa l'alçada acostumada de les posts dels costats, com també la de la tapa i a més incorpora un calaix.

La zona de la fusta del tauler interior on es subjecten les frontisses de la tapa es veu intervinguda.

Una tira de fusta al llarg de la post substitueix a l'original, així com s'observen reintegracions a la fusta que coincideixen al voltant de les frontisses de la pròpia tapa, segurament fruit de forçar per obrir-la.

L'interior s'utilitzava per guardar els documents importants de la casa que interessava tancar sota clau.

La tapa, contràriament al que es creu, no s'utilitzava per escriure-hi damunt, solament s'utilitzava per manejar els documents, donat que la seva sostenibilitat tampoc ho permetia.

El model estàndard de calaixera tradicional catalana ofereix una distribució de quatre registres, tres a tota amplada i el primer compartimentat en dos.

En aquest cas són cinc els calaixos, tots a l'amplà, destacant el superior i l'inferior en diferents alçades.

S'emmetxen amb cues d'oronella grans i els interiors es construeixen en fusta d'alba com correspon per període i lloc de construcció.

Les fonadures es construeixen amb gruixudes posts equiparables a les de l'exterior del mòble el que li confereix una aparença contundent que evidencia el seu gran pes.

La socolada que contorneja el baix de la calaixera és posterior a l'obra del mòble.

Probablement el cos descansava sobre pots de mersula que contribuïen a estilitzar-la com entallen exemplars similars.

L'estat de conservació de la peça és excel·lent, exterioritzant un llustrós acabat a la cera, la patina del qual il·lumina la fusta com li pertoca per època.

Els escuts dels panys i els tiradors de nansa mòbil no són els originals del mòble.

Són elements que sovint es troben substituïts pel desgast del propi ús.

Procedeix d'una casa barcelonina, però la seva sobrietat i dimensió suggereix que tal vegada formà part de l'interior d'una casa païral o d'una masia on cohabitava en la sala en una distribució setecentista amb alguna caixa i cadires amb seient trenat en boga arambades a la paret, sense contemplar encara el concepte de menjador amb taula central i cadifres al voltant que sorgeix en el segle XIX.

Un mòble que sens dubte obrí un paper destacat en el si d'una família benestant pel propi interès que exercí la seva triple funció ■

mariona velasco
reixetaire i encordadora

c/vent 41, 08031 Barcelona
tel.636 245 606
www.reixeta.com

PALAU
ANTIGUITATS

Palau Antiguitats
Carrer de Gràcia, 1
08012 Barcelona
Tel. +34 932 376 158
www.palauantiguitats.com
info@palauantiguitats.com

Ibertrac,
control de plagues,

POSA AL SEU ABAST ELS TRACTAMENTS MÉS ESPECIALITZATS PEL CONTROL DE INSECTES DE LA FUSTA

ATMOSFERA MODIFICADA
TECNOLOGIA MICROONES
TRACTAMENTS QUÍMICS
TRACTAMENTS AMB ESQUERS
SERVEI DE MONITOREIG

it ibertrac
DES DE 1977
CONTROL DE PLAQUES

934 393 104 - 934 304 301
www.ibertrac.com / www.termitas.net
Loreto, 13 - 15 D - 08029 Barcelona

Aquesta és una de les fitxes de catalogació que es treballen a les Jornades d'Estudi del Mòble que es celebren cada mes a l'Associació.